

“Münih” Filminin Terörizm Perspektifinden Analizi

“Münih” Filminin Terörizm Perspektifinden Analizi[1]

Talha BİLGÜ[2]

Giriş

Münih ya da orijinal adıyla “Munich” isimli sinema filmi, 2005 yılında Steven Spielberg tarafından çekilmiş ve 2006 yılında gösterime girmiştir. Filmin senaryosunu Tony Kushner ve Eric Roth birlikte yazmışlardır. Münih, Universal Pictures tarafından Kuzey Amerika’da DreamWorks Pictures tarafından United International Pictures aracılığıyla 23 Aralık 2005’te yayınlanmış ve en iyi film, en iyi yönetmen, en iyi uyarlama senaryo, en iyi kurgu ve en iyi müzik dallarında Oscar’a aday gösterilmiştir (IMDB, 2022).

Filmde özetle; Kara Eylül adlı terörist örgütün 1972 Münih olimpiyatlarında İsrail Olimpiyat takımının 11 sporcusunu rehin alması ile başlayan olaylar sahnelenmektedir. Eylem, Federal Alman Polisinin havaalanına düzenlediği operasyonla son bulmuş ve tüm rehinelere hayatını kaybetmiştir. Mossad bu olaydan sonra, eylemin gerçekleşmesinde parmağı olan teröristlerin peşine düşmüş ve bazıları öldürmeyi başarmıştır. Ancak her öldürülen teröristin yerini daha acımasız bir terörist almaktadır.

Siyasal Şiddet, Terör ve Terörizm Kavramları

Film analizine geçmeden önce siyasal şiddet, terör ve siyasal şiddetin bir türü olarak terörizm kavramlarının açıklanması gerekmektedir. Siyasal şiddet bir gruba, etnisiteye, cinsiyete, inanca, düşünceye veya bir tutuma karşı geliştirilen kitlesel ve sistematik bir şekilde uygulanan şiddet türüdür (Acar ve Karaağaç, 2020). Siyasal şiddet; bireysel, grup, ulusal ve uluslararası düzey olmak üzere dört temel düzeyde ele alınmaktadır. (Coleman, 1990’dan akt. Acar ve Karaağaç, 2020). Bireysel düzey yalnız kurt modelini içerisine alan ve tek eylemcinin gerçekleştirdiği intihar eylemlerini kapsamaktadır. Grup düzeyi paramitler bir oluşumun veya yarı profesyonel siyasal şiddet gruplarının eylemlerini içermektedir. Ulusal düzey ise oluşumunu tamamlamış ve organize bir şekilde yapılanmış siyasal şiddet saldırılarını kapsar. Uluslararası düzey ise sınır aşım hareket eden ve global bir etkiye sahip olan küresel politik şiddeti içine almaktadır (Acar ve Karaağaç, 2020).

Thornton’a (1964) göre terör “siyasi davranışı normal dışı yollarla etkilemek için tasarlanmış şiddet kullanımı veya şiddet tehdidi içeren sembolik eylemlerdir.” Thornton’un terör tanımından hareketle bir olayın terör olayı olarak nitelendirilebilmesi için mutlaka siyasi bir amaç ve şiddet kullanımı veya şiddet tehdidi içermesi gerekmektedir. Terör tanımı içerik bakımından devletten devlete değişiklik göstermekle beraber bütün tanımlar siyasi amaçlar ve şiddet veya şiddet tehdidi bakımından benzeşmektedir. Türkiye Cumhuriyeti devleti terörü; “cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” şeklinde tanımlanmıştır. (Terörle Mücadele Kanunu, 1991).

Siyasal şiddetin bir türü olarak terörizm ise, Enders ve Sandler’a (2002) göre, genellikle teröristlerin etkilemeye çalıştığı politika yapımına doğrudan dahil olmayan, geniş bir izleyici kitlesinin gözünü korkutarak siyasi, dini veya ideolojik bir hedef elde etmek için alt ulusal grupların önceden tasarladıkları normal dışı şiddet veya vahşeti kasıtlı olarak kullanması veya kullanma tehdididir. Terörizm, terimin en yaygın kabul gören çağdaş kullanımıyla, temelde ve doğası gereği politiktir. Aynı zamanda, kaçınılmaz olarak iktidar arayışı, iktidarın elde edilmesi ve politik değişime ulaşmak için güç kullanılması gibi eylemler nedeni ile iktidarla da ilgilidir. Dolayısıyla terörizm, siyasi bir amaç uğruna veya bu amaçla kullanılan ve yönlendirilen şiddet veya eşit derecede önemli olan şiddet tehdididir (Hoffman, 2006).

Terörizm Perspektifinden “Münih” Filmi

Terörizm tanımı ve kapsamı gereği uluslararası alanda yankı bulmayı amaçlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında terör eyleminin 1972 Münih olimpiyatlarında gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Dünyanın çeşitli yerlerinden birçok insan olimpiyatları takip etmektedir. Terörist grupların en önemli amaçlarından biri olan küresel çapta kendilerini göstermek, bu eylemde göze çarpmaktadır. Dünyanın ilgisini bu olaya çekilmiş, çeşitli çevrelerden birçok insan eylemi gerçekleştiren terör örgütünü tanımıştır. Filme konu olan Kara Eylül terör örgütü adını bu olayla vastasıyla dünyaya duyurmuştur. Filmin başlarında teröristler arasındaki davaya bağlılık kavramını dikkat çekmektedir. Eylemi gerçekleştirecek teröristler davaya bağlı ve eylem konusunda kesin olarak kararlıdırlar. Ayrıca birbirlerine olan ‘kardeşlik’ bağı da göze çarpan bir diğer husustur. Teröristler, Moghaddam’ın The Staircase to Terrorism makalesinde bahsettiği merdiven metaforunun beşinci katına çıkmışlardır. Eylem meşru ve kaçınılmazdır. Ayrıca bu eylem ‘meşru’ davaları için tek çözümdür. Teröristler, terörizme giden merdivenin basamaklarını tamamlamış ve geri dönmeye bir biçimde radikalleşmiştir. Radikalleşme pratikte şiddet içeren veya şiddetle sonuçlanan eylemleri planlayan, uygulayan veya bu eylemleri meşru görenlerin geçirdikleri zihinsel evrimi işaret etmektedir (Köse ve Coşkun, 2019).

Şekil 1. Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism. American psychological association, 60(2), 161-169.

Film sürecinde terörizmin eylem türlerinin dönemin özelliklerini yansıtmaya çalıştığı dikkat çekmektedir. Ünlü görevlilerin suikasta uğraması şeklinde cereyan eden olaylar yerini sivilere de saldırı biçiminde mesaj verme amacı güden toplu katliamlara bırakmıştır. Ayrıca filmde uçak kaçırma, bombalı katliamlar ve rehin alma eylemleri terörizmin eylem türleri olarak göze çarpmaktadır. Terörizmin eylem türleri olarak bombalı mektup, uçak kaçırma, sivil katliamlar gibi yeni yöntemler olarak dikkat çekerken, üst düzey yetkililerin (ataşenin öldürülmesi) suikasta uğraması geleneksel yöntemlerin de mevcudiyetinin bir göstergesidir. Bu da modern terörizmin üçüncü dalgasına işaret etmektedir. Filmin 1972 yılında veya daha geniş bir perspektifle 1960 - 1980 yılları arasında geçmesi terörizmin üçüncü dalgasının karşımıza çıkmasının bir sürpriz olmadığını göstermektedir. Eylem türlerine paralel şekilde medya kanallarının radyo ve gazete bağlamından televizyona taşınması da yine Rapoport'un (2004) dört dalga teorisinin üçüncü dalgasını işaret etmektedir. Filmde Münih saldırısını gerçekleştiren örgütün uluslararası alanda devrim birliği çağrısı yapması ve bütünlük talebi terörizmin nihai hedeflerine hizmet etmesi ve örgüte üye toplamak ile uluslararası arenada destekçi bulmak açısından 'mesaj' verme bağlamında üzerine basılması gereken bir diğer husustur.

Filmde terörist örgütün meşruluk arayışında Moghaddam'ın The Staircase to Terrorism adlı makalesinde yer alan merdiven metaforunun zemin katının özellikleri göze çarpmaktadır. Algılanan adaletsizlik ve haksız muamele terörizmin en önemli sebeplerinden biri olarak büyük önem arz etmektedir. Merdiven metaforunun üst katlarına çıkıldıkça terör tek çıkış kapısı olarak görülmekte ve bu yüzden sözde meşru kabul edilmektedir. Meşruiyet arayışı bağlamında terör eylemleri için mutlaka algılanan adaletsizlik ve haksız muamelelerin üzerinde durulmalıdır. Göze çarpan bir başka detay ise yine Moghaddam'ın The Staircase to Terrorism makalesinde geçen 'us-versus-them (bize karşı onlar)' düşüncesidir. Teröristler bize karşı onlar düşüncesiyle hareket etmekte ve bu düşüncenin gerektirdiği şekilde karşılık vermektedirler. Dişe diş, kana kan anlayışı mevcuttur. Bu anlayış meşruiyet arayışında da etkilidir.

Filmde terörizmle mücadelenin önemli kısımlarına da dikkat çekilmektedir. Terörizmle mücadelede finansmanın önemi ilk göze çarpan noktadır. Terörizm mücadelede finansman oldukça önemlidir ve iyi planlanmalıdır. Ayrıca terörizmle mücadele hususunda İsrail devleti Münih olaylarının ardından yukarıdan aşağıya terörizmi kullanmıştır. Terörizmle mücadele etmek için görevlendirilen ekip şiddet eylemlerini yöntem olarak kullanmakta ve bombalı suikastlar düzenlemektedir. Bu da şiddet olaylarını tırmadığıdır. Terörizmle mücadelede şiddet her zaman etkili olmamakla birlikte ters etki yaratabilir. Bu durum filmde gözler önüne serilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Münih filminden çıkarılabilecek en iyi sonuç, terörizmle mücadele kapsamında otoriteler tarafından uygulanan yöntemlerin meşru olması ve şiddet kullanımının ters etki yaratmayacak şekilde hukuki kurallara uygun olarak planlanmasının gerekliliğidir. Güvenlik önlemleri ve terörizmle mücadele yöntemleri şiddetin dozunu arttırdığı sürece terör eylemlerinin nitelik ve niceliğinin artabileceği ve radikalleşmeyi tetikleyebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle terörizmle mücadele kapsamında sert tedbirler almakla birlikte terörizme giden merdivende göze çarpan nedenlerin çözüme kavuşturulmasına odaklanmak gerekmektedir.

Kaynakça

- Acar, H. ve Yenal, S. (2020). Siyasal şiddet ve radikalleşme bağlamında terör örgütleri (1. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Acar, H. ve Karaağaç, Y. (2020). Siyasal şiddet, terör ve terörizm kavramları. H.Acar ve S. Yenal. (Ed.), Siyasal şiddet ve radikalleşme bağlamında terör örgütleri (ss. 1-20). Ankara: Nobel Yayınları.
- Enders, W. ve Sandler, T. (2002). Patterns of transnational terrorism, 1970-1999: Alternative time-series estimates. *International Studies Quarterly*, 145-165.
- Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism. *American psychological association*, 60(2), 161-169. doi: 10.1037/0003-066X.60.2.161
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*. Columbia University Press. New York.
- IMDB. (2022). Münih. Erişim tarihi: 03 Şubat 2020, <https://www.imdb.com/title/tt0408306/>
- Köse, T. ve Coşkun, İ. (2019). Türkiye'de üniversiteler ve radikalleşme (1. Basım). İstanbul: SETA yayınları.
- Rapoport, D.C. (2004). The four waves of modern terrorism. A.K. Cronin ve J. Kudes. (Ed.), *Attacking terrorism: elements of a grand strategy*. Washington: Georgetown University Press,.
- Terörle Mücadele Kanunu, (1991). Erişim Tarihi: 30.01.2022 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>
- Thornton, P. (1964). *Terror as a weapon of political agitation*. (H. Eckstein, der.), *Internal War: Problems and Approaches*. New York: The Free Press.

[1] Atf için: Bilgü, T. (2022). "Münih" Filminin Terörizm Perspektifinden Analizi. Erişim adresi: <https://www.teram.org/icerik/munih-filminin-terorizm-perspektifinden-analizi-199>

[2] JSGA, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, talhabilgu@gmail.com